

Maria Balcerowicz-Szkutnik

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Analiz i Prognozowania Rynku Pracy
maria.balcerowicz-szkutnik@ue.katowice.pl

Anna Skórska

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Analiz i Prognozowania Rynku Pracy
anna.skorska@ue.katowice.pl

Jarosław Wąsowicz

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Analiz i Prognozowania Rynku Pracy
jaroslaw.wasowicz@ue.katowice.pl

PERSPEKTYWY ZATRUDNIENIA ABSOLWENTÓW NA POLSKIM RYNKU PRACY

Streszczenie: Celem artykułu jest identyfikacja perspektyw zatrudnienia polskich absolwentów szkół wyższych. Osiągnięcie celu artykułu wymagało skonfrontowania bieżącej struktury specjalnościowej podaży absolwentów i prognozowanych zmian popytu na poszczególne zawody w Polsce. W analizie uwzględniono także regionalne zróżnicowanie wybranych charakterystyk statystycznych. Struktura popytu na pracę w przyszłości będzie uzależniona od zdolności polskiej gospodarki do kreowania miejsc pracy. W przyszłości absolwenci będą mogli znaleźć pracę głównie w zawodach wymagających wysokich kwalifikacji, np. lekarzy, specjalistów, teleinformatycznych, operatorów maszyn, a także w niektórych zawodach niewymagających wysokich kwalifikacji, np. w lecznictwie, usług osobistych – opiekuńczych, handlu. Absolwenci posiadający hybrydowe umiejętności, np. w zakresie informatyki oraz finansów i rachunkowości prawdopodobnie będą lepiej dopasowani do potrzeb pracodawców. Przyszli pracownicy będą musieli brać udział w szkoleniach i rozwijać posiadane umiejętności przez całe swoje zawodowe życie. Rozwiązywanie przyszłych wyzwań stojących przed polskimi absolwentami będzie także wymagało bardziej elastycznego i reaktywnego systemu edukacji i szkoleń.

Słowa kluczowe: struktura zawodowa podaży absolwentów, rynek pracy młodzieży, prognoza struktury popytu na pracę, niedopasowania strukturalne.

JEL Classification: I25, J21, J24, J82.

Wprowadzenie

Relacje pomiędzy wielkością i strukturą kwalifikacyjną podaży absolwentów oraz wielkością i strukturą popytu na pracę w gospodarce są zagadnieniem dynamicznym, stanowiącym jeden z głównych problemów makroekonomicznych. Takie czynniki jak niedopasowanie tych dwóch zmiennych, niedostateczna wielkość popytu na pracę, niedoskonałe i niekompletne informacje o wolnych miejscach pracy są zasadniczymi determinantami bezrobocia wśród absolwentów. Zakres podmiotowy artykułu obejmuje populację absolwentów szkół wyższych.

Procesy demograficzne przebiegające w Polsce spowodowały zmniejszenie przyrostów liczby absolwentów. W 2011 r., po raz pierwszy od wielu lat, wzrostowa tendencja liczby absolwentów szkół wyższych uległa odwróceniu. Z punktu widzenia danej chłonności zatrudnieniowej gospodarki, ten proces demograficzny oddziałuje w kierunku pożądanego równoważenia sytuacji na rynku pracy absolwentów. Procesy dostosowawcze na rynku pracy absolwentów obejmują także relacje pomiędzy strukturą ich podaży i strukturą popytu na pracę (zajęte i wolne miejsca pracy). Strukturalne niedopasowanie w tym zakresie powoduje sytuację, w której stopa bezrobocia absolwentów może być relatywnie wysoka w warunkach istniejących wolnych miejsc pracy. Ponadto, absolwenci zatrudnieni w zawodach innych niż formalnie posiadane, mogą osiągać niższe wynagrodzenia w porównaniu z absolwentami zatrudnionymi zgodnie z wyuczonym zawodem.

Celem artykułu jest identyfikacja perspektyw zatrudnienia polskich absolwentów szkół wyższych, którą dokonano poprzez skonfrontowanie ich podażowej struktury zawodowo-specjalnościowej z prognozowanym popytem na poszczególne zawody i specjalności. Realizacja celu artykułu wymagała wyjaśnienia zmian wybranych parametrów charakteryzujących sytuację absolwentów szkół wyższych na polskim rynku pracy. W analizie uwzględniono regionalne zróżnicowanie wybranych charakterystyk statystycznych. Realizacji celu artykułu podporządkowano odpowiedź na pytanie badawcze, czy przeobrażenia struktury podaży absolwentów szkół wyższych w Polsce podążają w kierunku prognozowanych zmian struktury popytu na pracę.

Zakres przedmiotowy analizy obejmuje w szczególności następujące dane: o bezrobociu rejestrowanym absolwentów szkół wyższych według płci z uwzględnieniem zróżnicowania regionalnego, o niestabilnym zatrudnieniu, o strukturze kwalifikacyjno-zawodowej podaży absolwentów. W badaniu wykorzystano wyniki prognoz struktury popytu na pracę do 2022 r., przygotowanej przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich i Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Zakres czasowy obejmuje lata 2003-2015. Źródłami danych statystycznych są w szczególności serwisy internetowe Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), Banku Danych Lokalnych (BDL), Eurostatu.

1. Sytuacja absolwentów – główne ustalenia

Przeobrażenia struktur wytwórczych w gospodarce powodują istotne zmiany w strukturze popytu na pracę. Zapewnienie choćby względnej zgodności kierunków kształcenia z wymogami restrukturyzującej się gospodarki zależy od zrozumienia, w jaki sposób ewoluje pożądaný na rynku pracy profil absolwenta nie tylko w kategoriach formalnych kwalifikacji, ale także pod względem szczegółowych umiejętności i kompetencji [*New skills for new jobs: action now. Report by the expert group on new skills for new jobs prepared for the European Commission*, 2010, s. 10 i nast.]. W celu zapewnienia jak najlepszego dopasowania umiejętności do potrzeb pracodawców, absolwenci powinni elastycznie i szybko nabywać nowe umiejętności w określonych kombinacjach oraz dbać o dalszy ich rozwój przez całe życie.

Niedopasowania strukturalne są naturalną cechą każdej rozwijającej się i restrukturyzującej gospodarki [Rutkowski, 2008, s. 14]. Są one konsekwencją postępu technicznego i zmian w strukturze gospodarki. W większości przypadków nowo tworzone miejsca pracy wymagają innych kompetencji i kwalifikacji niż te, które zostały zlikwidowane. W takich warunkach szybkie tempo zmian struktury popytu na pracę istotnie odbiega od znacznie wolniej reagującej struktury podaży pracy. W świetle tych ustaleń, niedopasowania strukturalne są nieuniknionym skutkiem przeobrażeń zachodzących w procesie rozwoju gospodarczego. „Istotną kwestią jest to, czy istniejące instytucje rynku pracy sprzyjają szybkiemu dostosowaniu się podaży pracy do zmieniającego się popytu na określone rodzaje pracy” [Rutkowski, 2008, s. 14].

Szanse na zmniejszenie niedopasowań strukturalnych pomiędzy podażą absolwentów i popytem na ich pracę, poza wskazanymi powyżej czynnikami, zależą także od polityki informacyjnej realizowanej w szczególności przez publiczne służby zatrudnienia, organizacje pozarządowe, uczelnie wyższe i szczebel władzy rządowej (właściwe ministerstwo). Nawarstwienie się niedoskonałości w kilku scharakteryzowanych powyżej obszarach powoduje, że młodzi ludzie nie otrzymują właściwych podstaw do podejmowania racjonalnych decyzji dotyczących wyboru ścieżki kształcenia.

Problemy z niedopasowaniami strukturalnymi na rynku pracy absolwentów istnieją także w innych krajach europejskich [Dolado, 2015, s. 15-138]. W wielu krajach sugeruje się, że ścieżki karier młodych ludzi wymagają zapewnienia im lepszej informacji o bieżących i przyszłych trendach na rynku pracy, a także poprawy wymiaru praktycznego zajęć w systemie kształcenia [*The graduate labour market*, s. 1-16]. Niektóre źródła pozarządowe w Wielkiej Brytanii wskazują, że lepiej zdobyć określony zawód bez tytułu szkoły wyższej i najpierw

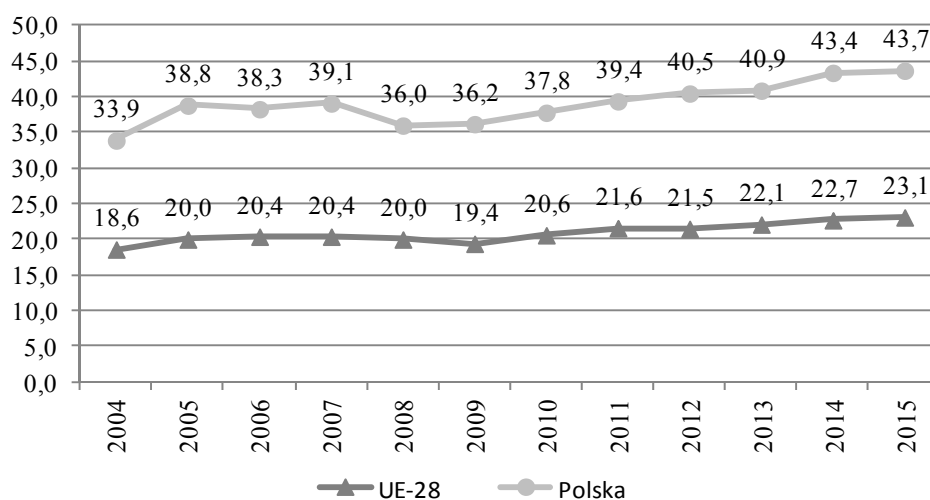
zacząć zarabiać, a dopiero później spróbować podjąć decyzję o rozpoczęciu studiów wyższych [*The graduate labour market*, s. 1-16]. Jednocześnie badania empiryczne dotyczące sytuacji młodych ludzi na rynku pracy wskazują, że absolwenci lepiej wykształceni, o wyższym poziomie umiejętności, są mniej narażeni na negatywne skutki kryzysu finansowego podczas wejścia na rynek pracy [Oreopoulos, von Wachter, Heisz, 2008, s. 8-117]. Absolwenci gorzej wykształceni, posiadający mniejsze kwalifikacje są obarczeni gorszą pozycją w rankingach płacowych przedsiębiorstw. Profil posiadanego wykształcenia uniwersyteckiego ma istotny wpływ na elastyczność płac uzyskiwanych przez absolwentów w okresie kryzysu finansowego. Można wskazać, że absolwenci kierunków ścisłych są w mniejszym stopniu narażeni na spadek wynagrodzenia w okresie kryzysu finansowego [Oreopoulos, von Wachter, Heisz, 2008, s. 8-117]. Z badań przeprowadzonych w brytyjskich przedsiębiorstwach wynika, że niedopasowania strukturalne w gospodarce europejskiej mogą się pogłębić. Ponad połowa badanych przedsiębiorców wskazuje, że może mieć w przyszłości problem ze znalezieniem wystarczającej liczby młodych pracowników wyposażonych w kwalifikacje niezbędne do wykonywania pracy na stanowiskach specjalistycznych.

2. Trendy w zakresie struktury podaży absolwentów i popytu na określone zawody i specjalności

W dobie europejskich migracji zarobkowych, syntetyczne wyniki prognoz sporządzonych dla Komisji Europejskiej na lata 2010-2020 wskazują, że w krajach Unii Europejskiej nastąpi znaczny spadek zatrudnienia w rolnictwie i w tradycyjnych gałęziach przemysłu (utrata około 2,5 mln miejsc pracy, z tego większość w rolnictwie) [*Skills supply and demand in Europe. Medium-term forecast up to 2020*, 2010, s. 17 i nast.]. Spodziewany jest także około dwumilionowy ubytek miejsc pracy w przetwórstwie przemysłowym. Wzrost zatrudnienia prognozowany jest w usługach, w szczególności w usługach rynkowych. W latach 2010-2020 w usługach biznesowych i pozostałych usługach prognozuje się wzrost nowych miejsc pracy o ok. 7 mln. Istotny wzrost zatrudnienia spodziewany jest także w dystrybucji i transporcie. W świetle opracowanych prognoz, prawdopodobnie zwiększy się umiarkowanie liczba zatrudnionych w usługach nierynkowych, głównie jako pochodna mechanizmu kreacji nowych miejsc pracy w służbie zdrowia i edukacji. Przyrosty te będą w pewnym stopniu kompensować nieuniknioną likwidację miejsc pracy w administracji publicznej, spowodowaną koniecznością ograniczeń w wydatkach budżetowymi [*Skills supply and demand in Europe. Medium-term forecast up to 2020*, 2010, s. 17 i nast.].

W latach 2007-2012 w Polsce nastąpił wzrost stopy bezrobocia absolwentów o 4 punkty procentowe. Dla porównania, w Unii Europejskiej odnotowano wzrost bezrobocia absolwentów o 9 punktów procentowych. Wydaje się, że różnica ta wynika ze stosowania w Polsce na dużą skalę tzw. umów elastycznych, w szczególności umów o pracę tymczasową. Cechą charakterystyczną polskiego rynku pracy, nie tylko w odniesieniu do populacji absolwentów szkół wyższych, ale także innych grup społecznych, jest podejmowanie zatrudnienia tymczasowego z powodu braku możliwości zatrudnienia w ramach tzw. form pełnowartościowych. 63% absolwentów podejmuje pracę tymczasową z powodu braku stałych miejsc pracy. Na rys. 1 widać, że wzrost odsetka absolwentów zatrudnionych tymczasowo nastąpił po ujawnieniu się w gospodarce polskiej pierwszych skutków globalnego kryzysu finansowego.

Liberalizacja stosunków pomiędzy pracodawcami i absolwentami w Polsce, m.in. poprzez wprowadzenie w życie ustawy z dnia 1 lipca 2009 r. o łagodzeniu skutków kryzysu ekonomicznego dla pracowników i przedsiębiorców [*Ustawa o łagodzeniu skutków kryzysu...*] spowodowała istotny wzrost dynamiki niestabilnych form zatrudnienia polskich absolwentów. Długookresowe tempo wzrostu odsetka absolwentów zatrudnionych tymczasowo w Polsce jest istotnie większe niż przeciętnie w Unii Europejskiej (patrz rys. 1), z tendencją do powiększania się tej dysproporcji.

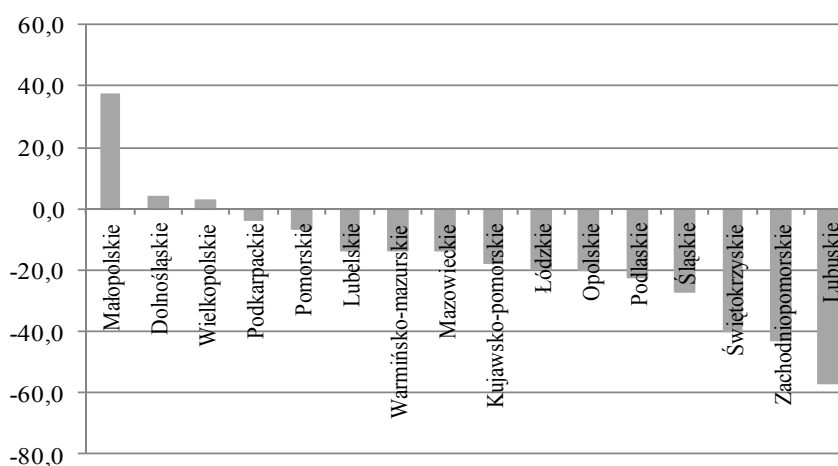

Rys. 1. Odsetek osób w wieku 25-29 lat zatrudnionych tymczasowo (2004-2015)

Źródło: [www2].

Stopa bezrobocia wśród absolwentów z lat 2012-2015, wszystkich typów szkół w Polsce ukształtowała się na poziomie niższym niż średnia dla Unii Europejskiej [www2, www3]. Stopa bezrobocia młodzieży (15-24 lata) w IV kwartale 2015 r. była prawie trzykrotnie wyższa niż w całej populacji osób w wieku produkcyjnym (20,2% w porównaniu z 6,9%) [Sytuacja na rynku pracy osób młodych w 2015 roku, 2016, s. 1; O'Higgins, 2012, s. 5-8]. Wskaźnik stopy bezrobocia osób młodych w Polsce jest najwyższy w porównaniu z pozostałymi grupami wiekowymi ludności. W Polsce w 2015 r. bezrobocie absolwentów z wykształceniem wyższym ukształtowało się na poziomie 13%. Wskaźnik bezrobocia długoterminowego absolwentów w Polsce w 2015 r. był nieco wyższy w porównaniu ze średnim jego poziomem w Unii Europejskiej (34% wobec 32%) [www2, www3].

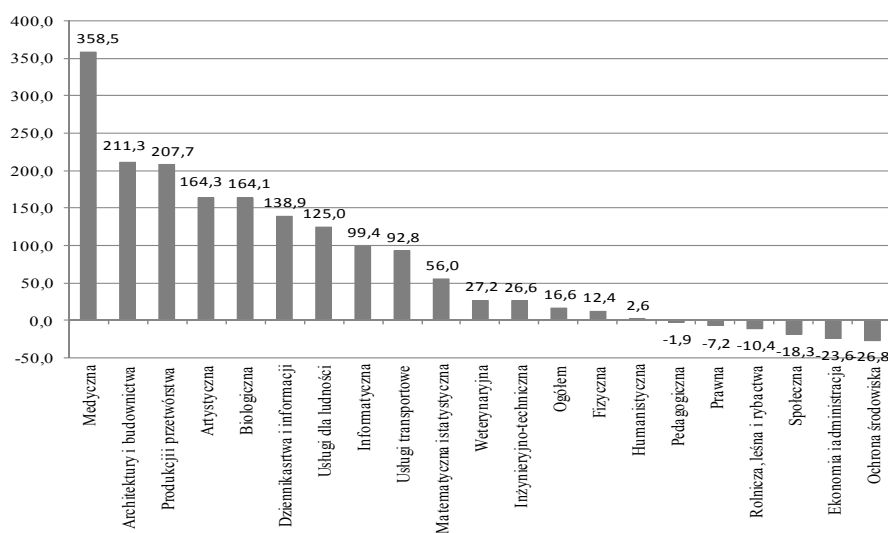
Dane statystyczne dotyczące polskich absolwentów w układzie regionalnym wskazują, że w latach 2003-2015 tylko w trzech województwach ich dynamika była dodatnia, tj. w małopolskim, dolnośląskim i wielkopolskim (patrz rys. 2). W 2010 r. w całej Polsce rozpoczął się proces spadku liczby absolwentów, przy czym jest on istotnie zróżnicowany w układzie wojewódzkim. W województwie małopolskim w latach 2010-2015 nastąpił najmniejszy spadek liczby absolwentów. Zmiany w tym okresie rzutują na całościowy obraz dynamiki absolwentów w latach 2003-2015. Relatywnie wysoki udział w rynku usług edukacyjnych województwa małopolskiego dwóch renomowanych, zajmujących wysokie miejsca w rankingach, uczelni wyższych, tj. Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Górniczo-Hutniczej (duża koncentracja rynku), miał wpływ na stosunkowo niskie tempo spadku absolwentów w tym województwie w okresie 2010-2015.

Rys. 2. Dynamika liczby absolwentów studiów magisterskich wg klasyfikacji ISCED 1997 r. (2003-2015)

Źródło: [www2].

Struktura zawodowo-specjalnościowa podaży polskich absolwentów uległa istotnym przeobrażeniom w latach 2003-2015 (patrz rys. 3). Kierunki, które najczęściej wybierano na początku XXI w., pod koniec badanego okresu nie dominowały już w strukturze podaży absolwentów. Największe tempo przyrostu absolwentów ukształtowało się na kierunkach medycznych. Nastąpił też wzrost liczby absolwentów architektury i budownictwa, produkcji i przetwórstwa, kierunków artystycznych, biologicznych i w mniejszym stopniu informatycznych, transportowych, matematyczno-statystycznych. Zmniejszyła się liczba absolwentów nauk prawnych oraz kierunków pedagogicznych, rolnych. Największe spadki odnotowano na kierunkach społecznych, w tym na ekonomii i administracji. O blisko 27% zmniejszyła się podaż absolwentów na kierunku ochrona środowiska (patrz rys. 3).

Rys. 3. Struktura zawodowo-specjalnościowa absolwentów (ISCED 1997 r., dynamika w latach 2003-2015)

Źródło: [www2].

Prognozy popytowej strony rynku pracy w Polsce, bazujące na Klasyfikacji Zawodów i Specjalności (KZiS), opracowane przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich oraz Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dały podstawę do stworzenia syntetycznego obrazu prawdopodobnych zmian struktury popytu na pracę w Polsce do 2022 r.¹

¹ <https://www.prognozowaniezatrudnienia.pl> (dostęp: 15.06.2016).

Tabela 1. Prognoza zawodów i specjalności w Polsce na lata 2014-2022 (zgodnie z ISCED)

Grupy duże	Prognozowane zmiany w latach 2014-2022
1	2
01 – Oficerowie sił zbrojnych, 02 – Podoficerowie sił zbrojnych, 03 – Żołnierze szeregowi	<ul style="list-style-type: none"> utrzymanie się tendencji wzrostowej, wzrost udziału pracujących o 0,1 p. p. (łącznie o 16,9 tys. osób, tj. 2,1 tys. rocznie)
11 – Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i dyrektorzy generalni, 12 – Kierownicy do spraw zarządzania i handlu, 13 – Kierownicy do spraw produkcji i usług 14 – Kierownicy w branży hotelarskiej, handlu i innych branżach usługowych	<ul style="list-style-type: none"> udział pracujących wzrośnie o 0,06 p. p. (łącznie o 23,9 tys. osób, tj. 3 tys. rocznie)
21 – Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych, 22 – Specjaliści do spraw zdrowia, 23 – Specjaliści nauczania i wychowania, 24 – Specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania, 25 – Specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych, 26 – Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	<ul style="list-style-type: none"> utrzymanie się dotychczasowej tendencji wzrostowej, wzrost udziału pracujących o 3,8 p. p. (łącznie o 656 tys. osób, tj. 82 tys. rocznie)
31 – Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych, 31 – Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych 32 – Średni personel do spraw zdrowia, 33 – Średni personel do spraw biznesu i administracji, 34 – Średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny, 35 – Technicy informatycy	<ul style="list-style-type: none"> utrzymanie dotychczasowej tendencji wzrostowej, udział pracujących wzrośnie o 0,18 p. p. (łącznie o 53 tys. osób, tj. 6,6 tys. rocznie)
41 – Sekretarki, operatorzy urzędów biurowych i pokrewni, 42 – Pracownicy obsługi klienta, 43 – Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej, 44 – Pozostali pracownicy obsługi biura	<ul style="list-style-type: none"> tendencja spadkowa, spadek udziału pracujących o 0,45 p. p. (łącznie o 58,6 tys. osób)
51 – Pracownicy usług osobistych, 52 – Sprzedawcy i pokrewni, 53 – Pracownicy opieki osobistej i pokrewni, 54 – Pracownicy usług ochrony	<ul style="list-style-type: none"> utrzymanie się dotychczasowej tendencji wzrostowej, wzrost udziału pracujących o 0,23 p. p. (łącznie o 66,9 tys. osób, tj. 8,4 tys. rocznie)
61 – Rolnicy produkcji towarowej, 62 – Leśnicy i rybacy, 63 – Rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	<ul style="list-style-type: none"> utrzymanie się tendencji spadkowej, spadek udziału pracujących o 2,75 p. p. (łącznie o 424,8 tys. osób)
71 – Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków), 72 – Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni, 73 – Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni, 74 – Elektrycy i elektronicy, 75 – Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	<ul style="list-style-type: none"> utrzymanie się tendencji spadkowej, spadek udziału pracujących o 1,3 p. p. (łącznie o 179,2 tys. osób)
81 – Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych, 82 – Monterzy, 83 – Kierowcy i operatorzy pojazdów	<ul style="list-style-type: none"> utrzymanie się dotychczasowej tendencji wzrostowej, wzrost udziału pracujących o 0,22 p. p. (łącznie o 57,7 tys. osób)

cd. tabeli 1

1	2
91 – Pomoce domowe i sprzątaczkę, 92 – Robotnicy wykonujący prace proste w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie 93 – Robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie, 94 – Pracownicy przygotowujący posiłki, 95 – Sprzedawcy uliczni i pracownicy świadczący usługi na ulicach, 96 – Ładowacze nieczystości i in.	<ul style="list-style-type: none"> • nieznaczna tendencja spadkowa, • spadek udziału pracujących o 0,1 p. p. (łącznie o 1,2 tys. osób)

Źródło: Opracowanie na podstawie [www4].

Z przedstawionej w tabeli 1 prognozy struktury popytu na pracę wynika, że łączna kreacja miejsc pracy w Polsce w latach 2014-2022 może się ukształtować na poziomie ok. 874,4 tys. W horyzoncie prognozy, wielkość ogólnego popytu na pracę prawdopodobnie zmniejszy się o ok. 663,8 tys. miejsc pracy. W rezultacie, jeśli nie wystąpią inne czynniki, nieuwjęte w systemie prognostycznym, kreacja netto miejsc pracy w Polsce w latach 2014-2022 może wynieść ok. 210,6 tys.

Podsumowanie

Analiza materiału teoretycznego i empirycznego umożliwiła sformułowanie kilku wniosków odnoszących się do podjętego problemu badawczego. Struktura kwalifikacyjna podaży absolwentów w niektórych przypadkach podąża zgodnie z kierunkiem prognozowanych zmian popytu na pracę. Liczba absolwentów kierunków, po których zgodnie z prognozą zatrudnienie może być wyższe, jest rosnąca (kierunki: medyczne, inżynieryjne, matematyczne, fizyczne, transportowe, etc.). W naturalny sposób zmniejsza się podaż absolwentów tych kierunków, w których prognozuje się spadek zatrudnienia (np. rolnicze, humanistyczne, pedagogiczne, administracyjne, etc.).

W przyszłości absolwenci będą mogli znaleźć pracę w grupach specjalistów, m.in. ds. zdrowia, teleinformatycznych, techników informatyków, operatorów maszyn, handlowców, pracowników usług osobistych. Kluczowym czynnikiem sukcesu młodych ludzi na rynku pracy wydaje się pozyskanie i umiejętne łączenie kompetencji zawodowych w co najmniej dwóch dziedzinach (np. informatyki oraz finansów i rachunkowości; finansów i filologii).

Z punktu widzenia pożądaných procesów dostosowawczych na rynku pracy absolwentów, szczególnie istotne jest ciągle monitorowanie struktury ich podaży i konfrontowanie z aktualnymi wynikami prognoz popytu na pracę w poszczególnych zawodach i specjalnościach. Wyniki konfrontacji tych dwóch agregatów

powinny być wykorzystane w budowaniu strategii gospodarczej kraju, programów rządowych, programów samorządowych. Zakres przedmiotowy tych strategii powinien obejmować w szczególności długoterminowe, priorytetowe obszary funkcjonalne rozwoju. Dopiero na podstawie priorytetów strategicznych i sposobów ich realizacji, określonych w takich dokumentach o charakterze długofalowym, można rozpocząć przygotowania do reformy kierunków i specjalności kształcenia młodzieży. Brak jasno zdefiniowanych celów strategicznych i pożądaných kierunków rozwoju, w których powinny podążać m.in. poszczególne sektory gospodarki, podważa sens reformowania systemu kształcenia na poziomie wyższym.

Literatura

- New Skills for New Jobs: Action Now. Report by the Expert Group on New Skills for New Jobs Prepared for the European Commission* (2010), Publications Office. European Commission, Luksembourg.
- No Country for Young People? Youth Labour Market Problems in Europe* (2015), J.J. Dolado (red.), Centre for Economic Policy Research, CEPR Press, London.
- O'Higgins N. (2012), *This Time It's Different? Youth Labour Markets During 'The Great Recession'*, „Discussion Paper” No. 6434, IZA, Bonn.
- Oreopoulos P., von Wachter T., Heisz A. (2008), *The Short- and Long-Term Career Effects of Graduating in a Recession: Hysteresis and Heterogeneity in the Market for College Graduates*, „Discussion Paper” No. 3578, IZA, Bonn.
- Rutkowski J. (2008), *Priorytety reformy rynku pracy. Synteza, Analizy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej*, Warszawa.
- Skills Supply and Demand in Europe. Medium-term Forecast up to 2020* (2010), European Center for the Development of Vocational Training, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Sytuacja na rynku pracy osób młodych w 2015 roku* (2016), Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa.
- The Graduate Labour Market*, Edge Foundation, London, www.edge.co.uk (dostęp: 16.06.2016).
- Ustawa z dnia 1 lipca 2009 roku o łagodzeniu skutków kryzysu ekonomicznego dla pracowników i przedsiębiorców (Dz.U. 2009, nr 125, poz. 1035).
- [www1] <http://www.analizy.mpips.gov.pl> (dostęp: 16.06.2016).
- [www2] <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane> (dostęp: 15.06.2016).
- [www3] <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (dostęp: 15.06.2016).
- [www4] <https://www.prognozowaniezatrudnienia.pl> (dostęp: 15.06.2016).

**PERSPECTIVES OF GRADUATES EMPLOYMENT IN THE POLISH
LABOUR MARKET**

Summary: The main objective of the paper is to identify the employment prospects of Polish graduates. To achieve the objective of the paper the evidence on recent vocational structure of graduates supply and prospective changes in labour demand is reviewed for Poland. The analysis also takes into account regional differences in selected statistical characteristics of youth labour market. Future structure of labour demand will depend on the types of jobs that the Polish economy creates. Growth is projected mainly in high level occupations (medical doctors, professionals, associate professionals, ICT) and some lower skilled occupations (hospitality, personal service e.g. caring, trade, etc.). Graduates equipped with hybrid skillsets e.g. information technology and for example project accountancy skills are likely to be in demand and workers will need to continue training to develop new skills throughout their life-long careers. Meeting future graduates challenges will require a more flexible and responsive education and skills system.

Keywords: vocational structure of graduates supply, youth labour market, forecast of labour demand structure, structural mismatch.